

**ACORD 67/2024, de 24 de juliol, del Ple
del Consell de l'Audiovisual de Catalunya**

Sobre l'anàlisi d'una informació emesa pel canal 3/24 i TV3 en relació amb uns incidents a la localitat de Figueres, el 29 de juny

Fets

1r. Amb data 29 de juny de 2024 va tenir entrada al Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), a través del correu electrònic, una queixa (Q42_2024) signada pel president de la Plataforma Gitana Politirrom referida al tractament d'una notícia sobre uns incidents que van tenir lloc a Figueres.

La persona que presenta la queixa exposa que “[...] a menos desde las 4,30h de la mañana del sábado 29 de junio y al menos hasta las 7 h del mismo día, el canal 3 24 de TV3 emite de manera continua abriendo cada media hora las emisiones el siguiente titular: ALDARULLS A FIGUERES ENTRE CLANS GITANOS [...]”.

I afegeix que “[...] además de falso pues, como luego se explica, son familiares de las víctimas mortales ocurridas en el barrio de La Font en Girona las que actúan únicamente, creemos que utilizar términos como clanes y aludir a una supuesta procedencia étnica contradice cualquier código deontológico y fomenta la xenofobia y el racismo [...]”.

2n. L'Informe 27/2024, de 18 de juliol, de l'Àrea de Continguts del Consell, identifica les emissions objecte de queixa en les emissions següents:

IDENTIFICACIÓ DEL CONTINGUT 3/24	
Títol del programa	<i>Notícies 3/24</i>
Tipologia del programa	Teleinformatiu
Dia d'emissió	29 de juny de 2024
Hora d'emissió/durada	00:00:10 (primer titular) / 16 segons 00:02:10 (primera notícia) / 1 minut i 37 segons 07:08:08 (notícia del rodet de les 7.00 hores) / 40 segons 14:02:45 (notícia del rodet de les 14.00 hores) / 3 minuts i 20 segons
Enllaç primer titular	Primer titular 3/24
Enllaç primera notícia	Primera notícia 3/24
Enllaç notícia del rodet de les 7.00 hores	Notícia del rodet informatiu de les 7.00 hores del 3/24
Enllaç notícia del rodet de les 14.00 hores	Notícia del rodet informatiu de les 14.00 hores del 3/24

IDENTIFICACIÓ DEL CONTINGUT TV3		
Títol del programa	<i>TN migdia</i>	<i>TN vespre</i>
Tipologia de programa	Teleinformatiu	
Dia d'emissió	29 de juny de 2024	
Hora d'emissió	14:35:07	21:28:38
Durada	1 minut i 08 segons	40 segons

Consideracions jurídiques

Primera. Principi d'igualtat i no-discriminació

L'article 14 de la Constitució espanyola recull com a valor fonamental el principi d'igualtat davant la llei i el de no-discriminació ja sigui per raó de raça, sexe, religió, opinió o de qualsevol altra condició o circumstància personal o social; així mateix, d'acord amb l'apartat 2 de l'article 9 de la norma constitucional, correspon als poders públics promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguin reals i efectives. En virtut d'aquests preceptes, tant la legislació interna com l'europea, així com les institucions i els mitjans de comunicació, es configuren com a actors en la seva protecció.

En l'observança d'aquest principi i la seva eventual incidència respecte de la comunitat gitana, els poders públics han procedit a compilar en una regulació, àmplia i heterogènia, una pluralitat de disposicions amb la finalitat de preservar i reconèixer la seva identitat social i cultural.

La Directiva 2000/43/CE del Consell, de 29 de juny de 2000,¹ relativa a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte de les persones independentment del seu origen racial o ètnic, estableix uns requisits mínims per a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte entre les persones en els països de la Unió Europea i en prohibeix qualsevol discriminació directa o indirecta, així com l'assetjament i qualsevol comportament que obligui a una persona a discriminar a una altra (Directiva transposada a l'ordenament jurídic espanyol mitjançant la Llei 62/2003, de 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i d'ordre social²); la Resolució 1046/IV del Parlament de Catalunya, sobre el reconeixement de la identitat del poble gitano i del valor de la seva cultura;³ la Resolució del Parlament Europeu, de 25 de d'abril de 2005, sobre la situació de la població romaní,⁴ en què es demanava al Consell, a la Comissió Europea, als estats membres i als països candidats que consideressin el reconeixement de la població romaní com a minoria d'Europa; l'aprovació, per unanimitat del Congrés dels Diputats, de la Proposició no de llei, de 4 d'octubre de 2005, relativa al reconeixement dels drets del poble gitano;⁵ la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya;⁶ la Llei 13/2022, de 7 de juliol, general de comunicació audiovisual;⁷ el Dictamen del Comitè

¹ <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0043&from=ES>>

² <<http://www.boe.es/buscar/pdf/2003/BOE-A-2003-23936-consolidado.pdf>>

³ <<http://www.parlament.cat/activitat/bopoc/06b240.pdf>>

⁴ <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2005-0151&language=ES&ring=B6-2005-0276>>

⁵ <http://www.congreso.es/public_oficiales/L8/CONG/BOCG/D/D_186.PDF#page=42>

⁶ Article 8. Protecció dels drets fonamentals.

La prestació de serveis de comunicació audiovisual s'ha de basar en el respecte i la protecció dels principis, els valors i els drets fonamentals que reconeix la Constitució espanyola, en especial el dret a l'honor, el dret a la intimitat i el dret a la pròpia imatge. Aquest límit s'aplica tant als subjectes individuals com als grups socials dotats o no de personalitat.

⁷ Article 4. Dignitat humana.

[...]

Econòmic i Social Europeu, de 16 de juny de 2011, “Reforç de l'autonomia social i integració dels romanís”,⁸ el Dictamen del Comitè de les Regions, de 23 de febrer de 2012, “Un marc europeu d'estratègies nacionals d'inclusió dels gitanos fins al 2020”⁹; la Recomanació del Consell, de 9 de desembre de 2013, relativa a l'adopció de mesures eficaces d'integració als gitanos en els estats membres,¹⁰ i les resolucions del Parlament Europeu de 12 de desembre de 2013, sobre els progressos en l'aplicació de les estratègies nacionals d'integració de la població romaní,¹¹ i de 10 de desembre de 2013, sobre els aspectes relacionats amb el gènere del Marc Europeu d'Estratègies Nacionals d'Inclusió dels Gitanos.¹²

Recentment, cal destacar la Comunicació de 7 d'octubre de 2020 de la Comissió al Parlament Europeu i al Consell, relatiu al marc estratègic de la UE per a la igualtat, la inclusió i la participació dels gitanos,¹³ i l'Estratègia nacional per a la igualtat, la inclusió i la participació del poble gitano (2021-2030) de 21 de novembre de 2021¹⁴.

Totes aquestes disposicions són un reflex del nivell d'importància i de compromís amb què les agendes polítiques han potenciat normatives i han creat instruments administratius amb la finalitat de salvaguardar la realitat del poble gitano com a entitat col·lectiva.

Segona. Codis deontològics de la professió periodística. Principis i criteris professionals

En aquest context, resulta obligat tenir presents els diversos principis i criteris professionals de què es dota, precisament, l'activitat periodística, i que es recullen, entre altres documents, en els codis deontològics del Col·legi de Periodistes i de la Federació d'Associacions de Periodistes d'Espanya, així com en les recomanacions ètiques i professionals que recull la Guia sobre el tractament de la diversitat cultural en els mitjans de comunicació del Col·legi de Periodistes de Catalunya.¹⁵

2. La comunicació audiovisual no incitarà a la violència, a l'odi o a la discriminació contra un grup o membres d'un grup per raó d'edat, sexe, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, llengua, religió o creences, opinions polítiques o de qualsevol altre tipus, nacionalitat, patrimoni o naixement. [...]”.

⁸ <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:248:0016:0021:ES:PDF>>

⁹ <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:054:0013:0017:ES:PDF>>

¹⁰ <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224\(01\)&from=ES](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H1224(01)&from=ES)>

¹¹ <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bTA%2bP7-TA-2013-0594%2b0%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fES&language=ES>>

¹² <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2f%2fEP%2f%2fTEXT%2bTA%2bP7-TA-2013-0545%2b0%2bDOC%2bXML%2bV0%2f%2fES&language=ES>>

¹³ <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0620>>

¹⁴ <https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/poblacion-gitana/docs/estrategia_nacional/Estrategia_nacional_21_30/Estrategia_Nacional_COM_2021_2030.pdf>

¹⁵ <http://interculturalitat.bcn.cat/historic/bcnantirumors/sites/default/files/guia_diversitat_cpc.pdf>

Cal destacar, en concret, la *Guía práctica para periodistas. Igualdad de trato, medios de comunicación y comunidad gitana*,¹⁶ elaborada l'any 2010 per la Fundación Secretariado Gitano, que té per objecte aprofundir en l'estudi del dret fonamental a la igualtat per part de la comunitat gitana i la responsabilitat dels mitjans de comunicació en la configuració de la imatge social, ja que, com a "[...] constructores de la realidad social, contribuyen a la perpetuación de la imagen social de un grupo, desempeñan un importante papel a la hora de generar actitudes positivas o negativas hacia otras culturas [...]"; ahora que posa en relleu la importància de la influència del format audiovisual, als efectes de "[...] considerar los distintos géneros (como influyen, por ejemplo, los espacios de humor o las series de TV) [...]".

Aquesta Guia pràctica té l'objectiu de presentar uns paràmetres estàndard en relació amb el tractament informatiu de la comunitat gitana.

En el mateix sentit, l'octubre del 2018 el CAC va aprovar unes recomanacions sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació¹⁷ en què s'interpel·la als professionals de la informació la necessitat de "[...] Potenciar el tractament igualitari i no fer referència al grup ètnic si no és una dada rellevant per entendre la informació. L'actuació d'una persona no ve determinada per pertànyer a una ètnia. Aquesta recomanació es necessària, sobretot, en relació amb notícies de caràcter negatiu. En el cas que fos necessari identificar el grup ètnic, perquè la notícia fes referència a tota la comunitat, cal tenir en compte la seva ubicació, ja que l'efecte d'aquesta referència és més gran si està present a la portada, al titular o a la capçalera [...]" (recomanació 1).

Cal destacar que aquestes recomanacions inclouen una Guia de llenguatge inclusiu, on es considera com a incorrecte la utilització de la paraula "clan" per referir-se al concepte de família tradicional gitana, tot proposant en el seu lloc les expressions "família extensa" o "grup familiar".

Així mateix, la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) disposa d'un Llibre d'estil que té per objecte establir "[...] el marc editorial, el marc lingüístic i les normes periodístiques i professionals dels diversos mitjans que la integren: televisió, ràdio, internet i altres plataformes [...]". El Llibre d'estil de la CCMA està format per una Guia editorial i un Manual d'ús amb la finalitat de constituir un marc, a partir del qual, es puguin resoldre qüestions deontològiques i relatives a l'emissió dels continguts.

En relació amb l'objecte del present Acord es transcriuen els epígrafs més significatius de la seva Guia editorial:

"[...] -1.2.2.2. Respecte

Fem servir un llenguatge respectuós que afavoreixi la convivència i el civisme. Per aquest motiu evitem les expressions grolleres innecessàries i defugim el llenguatge sexista i les expressions que discriminin o estigmatitzin persones o col·lectius. [...]"

¹⁶ <https://www.gitanos.org/upload/54/77/Guia_Practica_Com_FinalCompleto.pdf>

¹⁷ <https://www.cac.cat/sites/default/files/2018-11/Recomanacions_comunitat_gitana_CA.pdf>

[...] 1.2.2.4. Fets violents

No convertim en espectacle la informació sobre fets o actes violents, ni reproduïm estereotips discriminatoris cap a persones ni col·lectius. Defugim el llenguatge agressiu, la morbositat i l'alarmisme. A les informacions sobre els possibles autors de fets violents preservem la presumpció d'innocència. [...]"

Els textos assenyalats apel·len a la necessitat d'evitar les generalitzacions i els maniqueïsmes en les informacions, per tal de no simplificar excessivament realitats que, com en el cas de la comunitat gitana, són diverses i heterogènies. En aquest sentit, cal impulsar la pluralitat de les fonts d'informació pròpies d'una societat diversa i, per tant, recórrer a fonts diferents que puguin oferir altres punts de vista sobre la mateixa temàtica. Així mateix, també cal tenir en compte la importància de la ubicació física en el tractament de la informació, de la presentació del material gràfic i de la utilització del llenguatge, i evitar emprar termes negatius arrelats en l'opinió pública.

Tercera. El tractament de la comunitat gitana sobre els incidents a Figueres en les emissions de la CCMA del 29 de juny

En relació amb els continguts analitzats, l'informe de referència observa el següent: "[...]"

- La primera referència als fets ocorreguts a Figueres es registra al 3/24, concretament al primer rodet informatiu del Notícies 3/24 del 29 de juny: el primer titular s'emet a les 00:00 hores i la primera notícia, a les 00:02.
- Al 3/24, la informació apareix tant en el bloc de titulars com en el format de notícia en els rodets informatius emesos entre les 00:00 hores i les 14:00 hores, mentre que a partir de les 14:30 deixa d'aparèixer destacada en els titulars.
- El rodet informatiu del 3/24 de les 11:30 hores inclou, entre les 11:32 hores i les 11:39 hores, una entrevista en directe a l'alcalde de Figueres després d'emetre la notícia.
- La informació també s'ofereix com a notícia al Telenotícies migdia i al Telenotícies vespre de TV3 del mateix dia i l'últim cop hi apareix és a les 21:28 hores dins del teleinformatiu de l'edició del vespre de TV3, que també s'ofereix en simultani pel 3/24.
- Pel que fa als càirons que es destaquen als titulars i a les peces, se'n comptabilitzen 6 de diferents:
 - **"Aldarulls a Figueres entre clans gitanos"**: als 14 titulars dels rodets informatius del 3/24 compresos entre les 00:00 i les 06:30 hores.
 - **"Aldarulls a Figueres en relació amb els crims de St. Joan"**: a les 14 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre les 00:00 i les 06:30 hores.
 - **"Revenja pel doble crim de Sant Joan"**: als 15 titulars i les 15 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre 07:00 i les 14:00 hores.
 - **"Assalt a tres domicilis com a revenja"**: a l'entrevista a l'alcalde de Figueres de les 11:32 hores i a la notícia de les 14:02 del rodet informatiu del 3/24.

- “Vigilància policial al Culubret, a Figueres”: a la notícia del *TN migdia* de TV3, que també s'emet en simultani pel 3/24. Aquest càiron apareix també en les 11 notícies dels rodets informatius del 3/24 emesos entre les 15:30 i les 20:30 hores.
 - “Els Mossos mantenen la vigilància policial”: a la notícia del *TN vespre* de TV3 i en l'emissió conjunta oferta pel 3/24.
- En relació amb les descripcions que es realitzen en les notícies, les referències a l'autoria dels fets s'expressa de la manera següent:
- “Diversos clans s'han enfrontat” / “un grup d'entre 60 i 70 persones”: a les 14 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre les 00:00 i les 06:30 hores
 - “Familiars de les víctimes del doble crim de la revetlla de Sant Joan a Girona” / “Una seixantena de persones” / “revenges entre clans familiars”: a les 6 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre les 07:00 i les 09:30 hores
 - “Familiars de les víctimes del doble crim de la revetlla de Sant Joan a Girona” / “Una seixantena de persones” / “revenges entre les famílies”: a les 6 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre les 10:00 i les 12:30 hores
 - “Familiars de les víctimes del doble crim de la revetlla de Sant Joan a Girona” / “Més d'un centenar de persones”: a les 2 notícies dels rodets informatius del 3/24 compresos entre 13:00 i les 13:30 hores
 - “Una seixantena de persones” / “més d'un centenar de persones”: a la notícia de les 14:02 hores del rodet informatiu del 3/24
 - “Més d'un centenar de persones” / “familiars del presumpte autor del doble crim”: a la notícia del *TN migdia* de TV3, que també s'emet en simultani pel 3/24 i a les 11 notícies dels rodets informatius del 3/24 emesos entre les 15:30 i les 20:30 hores
 - “Revenja entre clans familiars” / “Més d'un centenar de persones”: a la notícia emesa al *TN vespre*. [...].

Tenint en compte aquestes expressions, el CAC considera que amb l'objectiu de preservar la identitat social i cultural, i evitar estereotips cap a qualsevol col·lectiu de la nostra societat, els títols emesos pel canal 3/24 que van associar el concepte de “clan” amb la comunitat gitana dins d'un context delictiu –com ara “Aldarulls a Figueres entre clans gitans”– evoquen connotacions negatives per a tota la comunitat gitana.

Per aquest motiu, si bé és cert que, com indica l'informe de l'Àrea de Continguts sobre el tractament de totes les informacions que es van emetre el 29 de juny pel canal 3/24 i TV3, en què conclou que s' “[...] evita, en termes generals, la utilització d'un llenguatge estigmatitzant i discriminatori envers la comunitat gitana, especialment en les emissions a partir de les 10:00 hores, quan es proporcionen totes les dades rellevants sense fer cap referència a la comunitat gitana ni al concepte de clan [...]”, els títols emesos en els 14 titulars dels rodets informatius entre les 00:00 i les 6:30 hores pel canal 3/24 no s'ajusten als principis de la Recomanació número 1 del CAC sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

1. Recordar a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, que, en les informacions que s'emetin, cal extremar la cura en el compliment de les Recomanacions del CAC sobre el tractament de la comunitat gitana als mitjans de comunicació, als efectes d'evitar qualsevol mena d'estereotip cap a aquesta comunitat.
2. Comunicar aquest acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA.
3. Comunicar aquest acord a la persona reclamant.

Barcelona, 24 de juliol de 2024

Xevi Xirgo i Teixidor
President

Laura Pinyol Puig
Consellera secretària